

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 18 mars 1927 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående restaurering av Ovanåkers församlings kyrka m. m.

(2:a avd.)

Uti en inom andra kammaren av herr *O. Johansson* i Edsbyn väckt motion, nr 34, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att riksdagen för sin del måtte medgiva, att av inflytande eller redan inflyttna men icke disponerade skogsförsäljningsmedel från kyrkoherdebostället i Ovanåkers församling må under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå ett anslag av högst 59,348 kronor för restaurering av Ovanåkers församlings kyrka och uppförande av arkivbyggnad i enlighet med ritningar, som blivit i vederbörlig ordning fastställda.

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»Redan vid kyrkoinventering i Ovanåkers kyrka den 16 maj 1894 klagades över den ytterst bristfälliga värmeinrättningens dåliga beskaffenhet, och vid en under sommaren år 1910 av dåvarande ärkebiskopen *J. A. Ekman* hållen kyrkovisitation i Ovanåkers församling påvisades, att en genomgående reparation av församlingskyrkan vore av behovet påkallad. Sedan härefter kontraktsprosten *Ol. Bäckström* i Arbrå flere gånger haft tillfälle att betona reparationens nödvändighet, underströks kraftigt av vår nuvarande ärkebiskop vid ett tillfälligt besök på platsen under förra året kyrkans behov av en snar genomgående reparation.

Förslag till yttre och inre restaurering av Ovanåkers kyrka har numera upprättats av arkitekten *Martin Westerberg*, och uppgå de av byggmästare beräknade kostnaderna för restaureringen i enlighet med berörda förslag till 48,200 kronor.

Kungl. byggnadsstyrelsen, vars prövning restaureringsförslaget underställts, har i ärendet inhämtat utlåtanden av, bland andra, riksarkivet, som framhållit, att föreslagen förläggning av en arkivlokal under sakristian av flera skäl icke kunde anses fullt tillfredsställande. Med anledning därav och då riksarkivet från orten erfarit, det möjlighet funnes att genom tillbyggnad av ett brandfritt valv bereda plats för arkivet i omedelbar anslutning till prästgården, hade riksarkivet för sin del tillstyrkt, att arkivfrågan måtte om möjligt ordnas på sistnämnda sätt och således icke genom den föreslagna anordningen under kyrkans sakristia.

Genom beslut den 29 maj 1925 har kungl. byggnadsstyrelsen fastställt

de av arkitekten Westerberg upprättade förslagen till dels restaurering av Ovanåkers kyrka, dock med viss modifikation, dels ock förändringar av kyrkans sakristia, dock med uteslutande av den däri föreslagna förläggningen av kyrkoarkivet, vilken fråga borde upptagas till förnyad prövning efter verkställande av utredning rörande eventuell tillbyggnad av prästgården.

Förslag till arkivbyggnad med anslutning till kyrkoherdebostället har härefter uppgjorts av Joh. Westin i Arbrå; och har kostnaden för samma byggnad beräknats uppgå till 10,000 kronor.

Sistberörda förslag har jämväl underställts kungl. byggnadsstyrelsens prövning, varvid kungl. styrelsen, som låtit verkställa en mindre omarbetning av förslaget, varigenom tillbyggnaden givits en något modifierad placering, fastställt det sålunda omarbetade förslaget, med föreskrift att vissa av kungl. styrelsens byggnadsbyrå gjorda erinringar skulle vid arbetets utförande iakttagas.

Av förekommen anledning har härjämte ett nytt förslag upprättats angående anordnande av värmeledning i kyrkan, enligt vilket kostnaden för dylik anordning, som förut upptagits till 8,000 kronor, numera beräknats uppgå till 9,348 kronor.

Även sistnämnda förslag har av kungl. byggnadsstyrelsen jämlikt beslut den 3 september 1926 blivit i huvudsak fastställt.

Kostnaderna för restaurering av kyrkan och uppförande av arkivbyggnad enligt de av kungl. byggnadsstyrelsen sålunda godkända förslagen utgöra alltså, restaureringskostnaden — med inberäkning av kostnaden för värmeledningen men med avdrag av ett belopp å 200 kronor, som upptagits för arkivets inredning — 49,348 kronor och kostnaden för uppförande av en arkivbyggnad 10,000 kronor eller således tillhopa 59,348 kronor.

Av nedan anförda omständigheter framgår, att Ovanåkers församling icke inom överskådlig tid skulle kunna genom utdebitering åstadkomma denna stora summa. Då härtill kommer, att ifrågavarande restaurerings- och byggnadsarbeten äro av mycket brådskande natur, synes ingen annan utväg föreligga än att för berörda ändamål kyrkoherdeboställets rika skogstillgång anlitas. Ett synnerligen starkt talande skäl härtill föreligger i den omständigheten, att enligt en i nyligen avgjord rättegång emellan Ovanåkers församling samt Kungl. Maj:t och kronan angående äganderätten till omförmälda boställe, 45/64 mantal Präst Stom nr 1 i Ovanåkers socken, åberopad utredning församlingen inköpt detta boställe, samt att kungl. Svea hovrätt genom den 9 november 1917 i berörda rättegång meddelad dom, som av Kungl. Maj:t genom dom den 15 april 1919 därutinnan fastställts, förklarar Ovanåkers församling vara framför Kungl. Maj:t och kronan ägare av ifrågavarande fastighet om 11 öres- 6 penningland.

Nämnda boställe är således av den natur, som avses i 28 § kungl. förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894.

Då enligt berörda författningsrum fråga om disposition av skogsavkastning vid boställe, tillkommet på sådant sätt, som däri förmäles, alltid skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, har församlingen för avsikt att hos Kungl. Maj:t göra underdånig ansökning i ämnet. Som emellertid församlingen förutser, att Kungl. Maj:t icke lärer vilja bifalla en dylik ansökning utan att hava över densamma inhämtat kyrkomötets mening, samt då, såsom ovan framhållits, ärendet är av brådskande natur, har församlingen ansett det, i och för tids vinnande, vara av synnerlig vikt, att ären-

det komme under innevarande års kyrkomötes prövning, samt lämnat undertecknad i uppdrag att hos kyrkomötet väcka denna motion.

Jämte meddelande att skogen vid Ovanåkers kyrkoherdeboställe genom nådigt brev den 29 april 1904 ställts under skogsstatens omedelbara värd och förvaltning, samt att jämlikt nådig resolution den 23 oktober 1914 ny lönereglering för prästerskapet i Ovanåkers pastorat tillämpas från och med den 1 maj 1915, vågar undertecknad utöver det ovan anförda vidare värdsamt framhålla följande:

Av en utav tjänsteman inom kungl. domänstyrelsen upprättad 'Redovisningsräkning å skogsförsäljningsmedel från Ovanåkers kyrkoherdeboställe' framgår, att för åren från och med den 1 maj 1915 till och med den 30 april 1923 till kyrkofonden från nämnda boställe inlutit försäljningsmedel för ordinarie och extra skogsavverkning till ett sammanlagt belopp av 100,379 kronor 13 öre. Av detta belopp har väl församlingen, som under hela omfördälda tid fått vidkännas högsta i lag tillåtna uttaxering för sina prästers avlöning eller 60 öre för bevillningskrona, såsom bidrag till prästerskapets avlöning återfått omkring 30,000 kronor, vadan således fonden på dessa medel haft ett till över 70,000 kronor uppgående överskott.

Utdrag av debiterings- och uppbördslängderna å kommunalutskylder i Ovanåkers socken för åren 1916—1925 utvisar, att uttaxeringen under flertalet av dessa år uppgått till 10 kronor för bevillningskrona, och torde, när man tager i betraktande att flere nödvändiga byggnadsföretag såsom alderdomshem och åtskilliga skolhusbyggnader äro förestående, det vara uppenbart, att skatterna snarare komma att ökas än minska. Av samma utdrag framgår jämväl, att kommunens tillgångar vid slutet av år 1925 utgjort 350,329 kronor 48 öre, medan dess skulder vid samma tid uppgått till 418,629 kronor 48 öre.

Härjämte anser jag mig böra värdsamt erinra, hurusom efter det Ekshärads församling hos Kungl. Maj:t i underdånighet begärt, att ett anslag å 106,000 kronor för restaurering av denna församlings kyrka finge utgå av skogsförsäljningsmedel från den till Ekshärads kyrkoherdeboställe hörande utskogen Knappåsen, kyrkomötet, vars yttrande Kungl. Maj:t inhämtat, i skrivelse den 4 november 1925 för sin del lämnat det begärda medgivandet. Anmärkas bör, att i rättegång, som avgjordes genom Älvdals nedre tingslags häradsrätts dom den 29 december 1914, häradsrätten förklarade, att det icke tillförlitligen styrkts, att Knappåsen blivit av enskilda donerad till Ekshärads församling och dess kyrka eller till samtliga församlingar i Älvdals härad och deras kyrkor, och att annat förhållande, som för Ekshärads eller samtliga församlingar kunde medföra bättre rätt till skogen än för Kungl. Maj:t och kronan, icke visats. På grund därav kunde häradsrätten icke bifalla i målet gjord yrkande, att Ekshärads församling eller samtliga församlingarna måtte tillerkännas bättre rätt än Kungl. Maj:t och kronan till skogstrakten. Genom dom den 23 juni 1916 fastställde kungl. Svea hovrätt häradsrättens domslut, såvitt därigenom samtliga i målet framställda yrkanden lämnats utan bifall. Denna dom fastställdes av Kungl. Maj:t genom dom den 25 maj 1918.

På grund av vad sålunda anförts vågar jag värdsamt hemställa, det kyrkomötet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t förklara, att kyrkomötet för sin del icke har något att erinra däremot, att av inflytande eller redan inlutna men icke disponerade skogsförsäljningsmedel från kyrkoherdebostället i Ovanåkers församling må under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå ett anslag av högst 59,348 kronor för restaure-

ring av församlingens kyrka och uppförande av arkivbyggnad i enlighet med ritningar, som blivit i vederbörlig ordning fastställda.»

I anledning av denna motion avgav kyrkolagsutskottet den 13 oktober 1926 betänkande, däri anfördes, bland annat, följande.

Såsom av en i motionen omförd, av Kungl. Maj:t den 15 april 1919 meddelad dom framginge, hade Kungl. Maj:t förklarad, att Ovanåkers församling vore framför Kungl. Maj:t och kronan ägare av i motionen omförd fastighet Prästestom nr 1 om 11 öres- 6 penningland, men att Ovanåkers kommun och församling icke kunde tillerkännas fri dispositionsrätt över den del av fastigheten, som icke blivt avsatt till prästgård. Genom domen hade alltså avgjorts, bland annat, att ovannämnda fastighet skulle disponeras såsom ett ecklesiastiskt boställe i överensstämmelse med reglerna i 1910 års prästerliga lönerregleringslagstiftning. — Av handlingarna till ett av Kungl. Maj:t den 26 september 1925 avgjort ärende i fråga om rätt för församlingen att till restaurering av församlingens kyrka disponera skogsförsäljningsmedel från ovannämnda kyrkoherdeboställe hade utskottet vidare inhämtat följande. I en till Kungl. Maj:t den 16 februari 1925 ingiven ansökning hade församlingen, med förmälan, att församlingen hade att utgiva betydliga kostnader för kyrkliga ändamål, däribland 48,000 kronor för restaurering av församlingens kyrkobyggnad, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att församlingen finge disponera ett belopp av 43,354 kronor 71 öre av från förenämnda kyrkoherdebostället då redan inlutna skogsförsäljningsmedel till bestridande av kostnaderna för ovanberörda kyrkliga ändamål. Av de i ärendet hörda myndigheterna förklarade domkapitlet i Uppsala, att, då skogstillgångarna å bostället vore mycket rikliga, det syntes domkapitlet billigt, att församlingen, som till stöd för sin underdåniga framställning jämväl åberopat § 1 mom. 2 i Kungl. Maj:ts kungörelse den 9 december 1910 angående lagstiftningen om ecklesiastiska boställsskogar, för det behjärtansvärda ändamålet erhöle sökt understöd. Kungl. kammarkollegium, som ansåge, att skogsförsäljningsmedlen från bostället författningsenligt icke kunde disponeras för det av församlingen angivna ändamål, avstyrkte däremot bifall till församlingens ansökning. Genom ovannämnda beslut den 26 september 1925 förklarade Kungl. Maj:t den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. — På grund av vad i denna sak sålunda förekommit och då i allt fall mot ansökningens upptagande *omedelbart* hos kyrkomötet mötte stora betänkligheter, hemställde utskottet, att förevarande motion ej måtte till någon kyrkomötets vidare åtgärd föranleda.

Kyrkolagsutskottets omförd betänkande föredrogs i kyrkomötet den 20 oktober 1926.

Efter föredragningen anförde motionären följande: »Herr ärkebiskop! När kyrkomötet föregående år med stor majoritet beslutade en ur kyrklig, församlings- och jämväl prästerlig synpunkt synnerligen behjärtansvärd åtgärd, som en hård lagstiftning eljest skulle ha omöjliggjort, så väckte detta på många håll en odelad och för rättskänslan tilltalande tillfredsställelse — jag syftar i detta fall på den av kyrkomötet beslutade skrivelsen till Konungen angående anslag av skogsförsäljningsmedel för restaurering av Ekshärads kyrka. Den vid årets kyrkomöte av mig väckta motionen angående liknande anslag för restaurering av Ovanåkers kyrka ligger i viss mån annorlunda till. Ty under det att Ekshärads församlings äganderätt till kyrkoherdebostället därstädes på domstolsvägen

blivit ogillad efter slutförd rättegång, har däremot Ovanåkers församlings äganderätt till dess kyrkoherdeboställe genom Kungl. Maj:ts dom den 15 april 1919 blivit gillad och erkänd. Att den ena församlingen efter den andra såsom ägare av boställen med riklig skogsavkastning framkommer med sådana framställningar, som den av mig nu senast gjorda, har sin naturliga orsak i de ändrade ekonomiska förhållanden, som inträtt, sedan den nya prästlönereglingslagen börjat att genomföras, samt i den för denna lag utarbetade finansplanen, vilken plan blivit så rubbad, att uppenbara orättvisor hava uppstått i förhållandet mellan de bidragsgivande församlingarna och kyrkofonden och därigenom mellan församlingarna inbördes.

Vid behandlingen av denna prästlönereglingslag vid 1910 års riksdag höjdes också röster mot den avfattning lagen fått i den kungl. propositionen, d. v. s. mot bestämmelserna i § 19 angående boställen och deras skogar, vilka donerats eller av församling eller menighet anskaffats. I riksdagen väcktes motioner med förslag om ändrad formulering till församlingarnas förmån av nämnda paragraf, nämligen i första kammaren av riksbanksfullmäktige Olof Jonsson i Hov samt i andra kammaren av herr Johan Ericsson i Vallsta. Mot deras farhågor ställdes emellertid beräkningarna i finansplanen för lönereglingslagens genomförande, vilka ådagalade, att någon mer uppenbar fara för församlingar med dylika boställen att erhålla större bidragsskyldighet till kyrkofonden än andra församlingar ej föreläge, något som även bekräftades av följande i propositionen sid. 80 intagna, av föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet gjorda yttrande:

'Enligt vad verkställda uträkningar giva vid handen torde i det närmaste hela den behållna avkastningen av boställsskogarna komma att jämligt 19 § 4 mom. från kyrkofonden utbetalas till församlingarna. Det belopp, dessa skulle bekomma, belöper sig nämligen, såvitt nu kan bedömas, till 604,313 kronor. Då hela den behållna summan av skogsförsäljningsmedel för närvarande kan skattas till omkring 628,000 kronor, återstår sålunda såsom behållen inkomst för kyrkofonden endast ett jämförelsevis obetydligt belopp.' Mot denna bakgrund blevo också de båda motionerna av särskilda utskottet bedömda, behandlade och avstyrkta. Och vid föredragningen i båda kamrarna av 19 § blev densamma klubbfastad utan att ett enda yttrande därvid förekom.

Sedan dess ha 16 år förflutit och de flesta församlingarna fallit under den nya prästlönereglingslagens bestämmelser. De i finansplanen uppgjorda kalkylerna hava också under tiden blivit prövade och kontrollerade. Och visar sig därvid, att skogsförsäljningsmedlens storleksbelopp i inkomstberäkningen på ett för kyrkofonden oanat men för vederbörande församlingar upprörande sätt blivit vid regleringslagens utformande underskattade. Skogsförsäljningsmedlen, som i finansplanen beräknades giva endast ett till 29,181 kronor upptaget överskottsbelopp, ha för sista räkenskapsåret, sedan församlingarna bekommit sina efter uppskattning av Kungl. Maj:ts fastställda bidrag, ett överskott av 1,479,670 kronor och 28 öre, motsvarande en ökning av något över 5,000 procent av det ursprungligen mera som utjämning för kyrkofonden avsedda inkomstbeloppet. Härigenom har också den i kungl. propositionen omnämnda »gamla kyrkliga grundsatsen», att varje församling bör — när icke obilliga anspråk därigenom ställas på densamma — avlöna sitt prästerskap, ovedersägligen brutits och ej heller denna princip av prästlönereglingslagen kunnat upp-

rätthållas. Då nu hos Kungl. Maj:t och, när det gäller en kyrklig fråga av denna beskaffenhet, även hos de båda representantförsamlingarna starka skäl föreligga för de krav, som på grund av felkalkylering avhäfts församlingarna i form av skogsförsäljningsmedel och rättelse härutinnan på lagstiftningsväg ej torde kunna vinnas före regleringsperiodens utgång 1934, föreligga starka billighetsskäl för kyrkomötet att för sin del utan alltför skarpsinniga juridiska utläggningar tillrättalägga de mest behjärtansvärda fallen i berörda avseenden.

Kyrkolagsutskottet, som förberett förenämnda Ovanåkers församling rörande fråga, har efter ett kort referat och med hänvisning till vad i denna sak sålunda förekommit avstyrkt framställningen. Skulle nu i likhet med utskottets hemställan den motionsledes gjorda framställningen av kyrkomötet avslås, kommer Ovanåkers församling, trots sin klara och erkända äganderätt till sitt kyrkoherdeboställe, att bli det första tvångs-offret för de reduktionsåtgärder, kanske ej förutsedda, som förekommer i svensk kyrkolagstiftning under namn av 1910 års prästlönerogleringslagar, i första hand vad det nu gäller överskottet av boställets jämförelsevis rika skogstillgång samt därefter, i händelse de först föreskrivna församlingsavgifterna skulle täcka det egna pastoratets lönebehov, genom att boställets avkastning i övrigt indrages till den för riket eller kyrkan i sin helhet gemensamma kyrkofonden.

Jag vill icke nu klandra den kyrkopolitik, som förr har blivit förd, men jag förespår ett synnerligen obehagligt uppvaknande för en väsentlig del av de svenska kyrkoförsamlingarna och ifrågasätter, om icke nu vid övergången, då det ännu finnes en hel del församlingar, som icke blivit nyreglerade, en viss moderation borde iakttagas, i synnerhet som efter lagens ikraftträdande, som redan påvisats, en oanad värdestegring av skogarnas avkastning inträffat, som i flera fall blivit mångdubblad och berett kyrkofonden ej beräknade inkomster från i regel med hänsyn till de stora kommunalskatterna fattigaste landsförsamlingarna i riket. Ovanåkers församling, från vars boställsskog åren 1916—1923 skogsförsäljningsmedel med ett belopp av 113,420 kronor 41 öre inlevererats, varav uppstått ett överskott av cirka 70,000 kronor, utgör härifrån icke något undantag.

Då ändamålet för detta anslag ej kan vara kyrkomötet likgiltigt och ett bifall till motionen till viss del kommer att neutralisera de mest framträdande missförhållandena, ber jag, herr ärkebiskop, få yrka avslag på kyrkolagsutskottets hemställan och bifall till klämman i den av mig i ämnet väckta motionen.»

I ärendet anfördes vidare av kyrkomötets nedanämnda ledamöter, bland annat, följande.

Regeringsrådet G. Thulin: Denna fråga läge ju något annorlunda än det föregående ärendet (Fryksände). Utskottet hade här delvis en starkare ställning och delvis en svagare. Utskottet hade en starkare ställning därigenom, att det kunde hänvisa till att frågan vore upptagen genom en särskild motion och icke hade haft den behandling av myndigheter och andra, som helt borde föreligga, innan den komme till kyrkomötet. Men utskottet hade i sak en svagare ställning än i föregående ärende, ty detta vore ett av de få undantagsfall, där man måste säga sig, att var och en, som röstade för anslaget till Ekshärad vid förra kyrkomötet, om han icke ändrat mening och ansåge, att kyrkofonden endast borde användas till prästerskapets avlöning, måste rösta för bifall i konsekvensens tecken. Om kyrkomötet avslöge detta förslag därför att det framförts i en enskild

motion, komme frågan tillbaka behörigen beredd och då funnes anledning, att den komme att bifallas.

Komministern i Gävle pastorat B. I. J. Jonzon: Det vore tydligt, att föreliggande önskemål vore i högsta grad behjärtansvärt med hänsyn till hela Ovanåkers kyrkliga liv. Det vore också tydligt, att det vore en ytterst brådskande sak, och man förstode icke, på vad sätt en lösning för församlingen inom rimlig tid annars skulle kunna åstadkommas. Det vore också tydligt, att församlingen här hade en i viss mån bättre rätt än i fallet Eks-härad, eftersom församlingen fått dom på, att den före Kungl. Maj:t vore ägare till ifrågavarande fastighet. — När utskottet sade: »då i allt fall mot ansökningens upptagande *omedelbart* hos kyrkomötet möta stora betänkligheter», måste det väl förutsätta, att utskottet ändå tänkte sig, att saken skulle kunna vara juridiskt möjlig. Detta förefölle ännu klarare efter vad regeringsrådet Thulin nyss yttrade. — Man måste fråga sig, om det vore lyckligt, att församlingarna fullkomligt ställdes utanför varje förfogande över den egendom, som de hade fått laga dom på, att de ägde. Hela deras intresse komme då också att kopplas av från allt, som hörde samman med dessa frågor: det kunde ju hända, att opinionen i så fall kunde taga en ganska olycklig vändning. — Vad beträffade det andra faktum, som förelåge, nämligen att Kungl. Maj:t redan fattat ett avgörande i denna fråga, borde det väl knappast förhindra kyrkomötet att yttra sin mening. Om saken ännu en gång på ena eller andra sättet komme för Kungl. Maj:t och kyrkomötet finge att uttala sig, måste ju i varje fall kyrkomötets yttrande grunda sig, icke på hänsyn till vad Kungl. Maj:t förut utan kyrkomötets hörande gjort i saken, och ännu mindre på hänsyn till vad kyrkomötet väntade, att Kungl. Maj:t möjligen kunde komma att göra, utan helt och hållet på vad kyrkomötet i själva sakfrågan med hänsyn till kända omständigheter ansåge vara rätt och billigt.

Biskopen E. F. Löngren, vilken emellertid av anförda skäl yrkade bifall till kyrkolagsutskottets förslag: »Herr ärkebiskop! Jag har begärt ordet för att angiva den något underliga ställning, i vilken jag känner mig stå vid denna liksom vid den föregående frågans avgörande. Mitt hjärta önskar mycket starkt att få svara ja, men min kyrkliga eftertanke säger mig lika bestämt, att jag måste rösta nej. Jag anser mig skyldig att giva skäl för den dubbelställningen. Jag har, ända sedan jag blev biskop och något fick lära känna den hårda framfart med våra församlingars äganderätt, särskilt med hänsyn till de stora skogsvidderna, som blev en följd av 1910 års lagstiftning, tänkt och många gånger uttalat, att detta enligt mitt sätt att se var ingenting mindre än en kyrklig socialism, satt i ett rätt underligt system. Om man aldrig så mycket senterade det ändamål, som därmed skulle främjas, och den kyrkliga solidaritet, som däri fick ett uttryck, måste man, som jag upprepade gånger nödgats göra, fråga sig, vad som i djupare mening är rättsgrunden till detta. Att nu en mer och mer växande tvekan gör sig gällande — och i kyrkomötet har jag aldrig hört den så tydligt uttalas som i dag — torde väl bero på, att genom utvecklingen, särskilt genom kristidens erfarenhet, den orättvisa, som församlingarna sett häri, framträtt på ett synnerligen iögonenfallande sätt. Kanske kan detta åskådliggöras tydligast genom att peka på det förhållandet, att under ett enda år — jag vill minnas det var 1924 — tillfördes kyrkofonden ensamt i skogsavkastning ett belopp av över 10 miljoner kronor. Man får icke undra på, att det börjat jäsa i de församlingar — det har nyss sagts, att det ofta är rätt fattiga och skattetyngda församlingar — särskilt i Norr-

land, som veta, att medlen komma från prästgårdar, som tillhöra dem — låt vara att äganderätten kan vara litet differentierad — och som äro avsedda i första hand att användas till avlöning av deras prästerskap. Denna jäsning har tagit sig många spontana uttryck. Uppe i det stift jag representerar har det bildats sammanslutningar i församlingarna i syfte att på utredningens och även rättegångens väg tillkämpa sig den bättre rätt, som de förmena sig hava.»

Sedan på givna anledning *regeringsrådet Thulin* yrkat bestämt bifall till motionärens förslag, varefter överläggningen förklarats slutad, bifölls efter framställd proposition utskottets hemställan med 32 röster mot 25, som avgåvos för motionen.

På grund av församlingens därom uttalade önskan har jag väckt denna motion.

Vid ärendets behandling i kyrkomötet har, såsom av det ovanstående framgår, framställts anmärkning däremot, att frågan därstädes vore upptagen genom en särskild motion och icke haft den behandling av myndigheter och andra, som helst borde föreligga, innan den komme till kyrkomötet.

Med avseende härå tillåter jag mig framhålla, att, då kungl. kammarkollegium i sitt förberörda över Ovanåkers församlings underdåniga ansökning den 16 februari 1925 avgivna underdåniga utlåtande förklarar sig anse, att skogsförsäljningsmedlen från bostället författningssenligt icke kunde disponeras för det av församlingen angivna ändamål, det torde hava saknats anledning för Kungl. Maj:t att över samma ansökning höra kyrkomötet och riksdagen. Enda sättet för att den nu föreliggande frågan skulle kunna komma under kyrkomötets liksom nu under riksdagens prövning har sålunda varit att gå motionsvägen; och förmenar jag, att den utredning, som i den hos kyrkomötet väckta motionen med tillhörande bilagor föreligger, skall — förutan myndigheters och andras behandling — befinnas innehålla tillräckligt material för riksdagens prövning av frågan.

Den omständigheten, att skogsförsäljningsmedel, varom nu är fråga, författningssenligt ej må anlitas för ändamål, som nu åsyftas, läser icke utgöra hinder för Kungl. Maj:t att i visst fall, då synnerligen talande skäl för ett undantag föreligga — och sådana äro nu för handen — efter riksdagens och kyrkomötets hörande tilldela anslag av dylika medel.

Då kyrkomötet bifallit kyrkolagsutskottets förslag, däri uttalats, bland annat, att stora betänkligheter mötte för ansökningens *omedelbara* upptagande hos kyrkomötet, torde få anses, att kyrkomötet icke varit främmande för den tanken, att frågan skulle återkomma till ett blivande kyrkomöte.»

*Utskottets
yttrande.*

Mot bifall till motionen måste otvivelaktigt principiella betänkligheter resa sig. Å andra sidan har utskottet icke kunnat undgå finna, att vissa billighetsskäl kunna anföras till stöd för motionärens yrkande. Ärendet synes emellertid vara i behov av ytterligare utredning, och frågan synes därför böra hänskjutas till Kungl. Maj:t för verkställande av utredning och eventuellt avgivande av förslag i ämnet. Utskottet förordar förden skull skrivelse till Kungl. Maj:t i ärendet och hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av herr Johanssons i Edsbyn ovanberörda motion, II:34, må i skrivelse till

Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, huruvida av inflytande eller redan influtna men icke disponerade skogsförsäljningsmedel från kyrkoherdebostället i Ovanåkers församling må utgå anslag till restaurering av Ovanåkers församlings kyrka och till uppförande av arkivbyggnad för nämnda församling, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning må föranleda.

Stockholm den 18 mars 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 42.

Reservation

av herr *O. Olsson* i Kullenbergstorp, vilken ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å den i ämnet väckta motionen.